

Weten wie we zijn!

Daniel 1, 1-21 - Gemeenteweekend - 14.9.'2

Kerkgang in de jaren '60 van de vorige eeuw en anno nu zijn twee verschillende werelden
Van 'op zondag is de straat van ons' tot 'parkeren tussen te bezoekers van AH'

1. Desoriëntatie

Citaat (1) uit het dagboek van Margreet Zomer 1911

Op deze bladzijde ben ik voornemens aantekeningen te houden van onze kindertjes. Ze zijn nog klein, mijn lievelingen. Onze Jan Nicolaas bijna drie jaar en Koenraad Jacob bijna zeven maanden. Dus valt er in hun kinderlijk leven niet veel voor waarbij de buitenwereld enig belang zou hebben. Maar van hen zou wel eens iets verteld kunnen worden waaraan hun vader en moeder later nog wel eens herinnerd zullen willen worden. Het leven is zo kort en onzeker; vele kinderen is geen lang leven bereid. Reeds eenmaal moesten wij een lieveling grafwaarts dragen. Onze oudste Jan Nicolaas nam de Heere na ruim 10 maanden van ons, naar wij volgens de doopbelofte mogen geloven, in zijn heerlijkheid. De Heere beware ons genadig verder voor zulk een slag, maar was zijn weg anders, zo zou ik me toch

gaarne wel weer eens in hun vreugde en leed willen verplaatsen, bij het nazien van zulke aantekeningen.

Citaat 2: Mian Zomer

Mian Zomer is de achterkleindochter van Margaretha. Zij is in 1966 geboren. Het voorgeslacht van Mian, zoals zij genoemd wordt, is aan alle kanten voluit gereformeerd, zowel van vaders als moederskant. Op haar geboortekaartjes stond:

*God is mij overal nabij.
Zijn ogen waken over mij.
Van toen ik vormloos ben ontstaan.
weet Hij hoe het zal verdergaan.
Ja, in zijn boek staat reeds te lezen.
Wat nu mijn levensweg zal wezen.*

Je herkent psalm 139 in dit gedicht.

Maar, inmiddels volwassen geworden, kan Mian niet uit de voeten met de vraag naar de betekenis van haar geloof voor haar persoonlijk leven.

De vroomheid van haar overgrootmoeder zegt haar niets meer.

Haar ouders, zeg maar de kleinkinderen van die overgrootmoeder, legden al nadruk op hoe symbolisch het geloof eigenlijk is.

Zo konden ze ermee omgaan.

In de kerk waar ze dan bij hoort valt haar meer en meer op dat je gewoon moet geloven wat de dominee zegt en dat lukt haar steeds moeilijker.

Sinds de geboorte van haar kinderen - Bram en Hugo, die niet meer gedoopt zijn- ziet Mian zich voor een nieuwe opgave geplaatst.

"Ik wil mijn zonen normen en waarden meegeven; we zullen dus zelf iets moeten creëren, want de vanzelfsprekendheid van vroeger ontbreekt".

Twee generaties uit dezelfde familie, waar zo ongeveer een eeuw tussen zit. Hun levensvisies verschillen radicaal van elkaar.

Ook hun levensverwachting trouwens. Kindersterfte was toen nog zo gewoon dat het volgende kind gewoon nog eens de naam van het al

gestorven kind kreeg. Dat kan achterkleinkind Mian zich absoluut niet meer voorstellen, vermoed ik.

Je zou kunnen zeggen dat Mian vreemd aankijkt tegen het leven en het geloof van haar overgrootmoeder Margaretha.

Het is alsof die niet alleen in een andere tijd, maar ook in een ander, vreemd land leefde. Haar wortels groeien niet langer in dezelfde levensbeschouwelijke grond.

Ze is dus in zekere zin ontworteld,
want ze weet ook nog niet zo goed wat nu dan wél haar levensvisie is.

Het leven en het geloof is heel snel veranderd binnen één en dezelfde familie, binnen vier generaties van de familie Zomer!¹

Ik denk dat we, wat hier gezegd wordt, maar al te goed herkennen.

In veel families zijn de jongste generaties de kerk en het geloof uitgegroeid.

Kinderen, klein- en achterkleinkinderen geloven niet meer, in wat voor hun voorgelacht het allerbelangrijkste in hun leven was.

Daarom is het zo onbegrijpelijk.

Familiekapitaal gaat soms langer mee dan het geloof van de familie.

Toch is die ontworteling niet nieuw.

Daniel

Daniël en zijn vrienden, raakten op precies dezelfde manier gedesoriënteerd.

Jonge jongens waren het nog hoor: Daniel en zijn vrienden.

Veel ouder dan 14 zullen ze niet geweest zijn.

Opgeleid aan het Judese Hof: konden ze lezen en schrijven.

Dat konden veel anderen niet in die tijd.

Ook waren ze ingewijd in het bestuur van het land en kenden ze de wet.

Daarnaast waren ze inmiddels Bar Mitswa, zonen van de wet.

Gewend om in Jeruzalem regelmatig de tempel te bezoeken.

Gepokt en gemazeld in de feesten en rituelen van het Joodse geloof.

In hun stad en hun omgeving, en ook in hun families,

¹ zie hiervoor: Agnes Amelink, *De Gereformeerden*, p. 1 e.v.

draaide het helemaal om het 'dienen van de Heere.'

-Dat zou Margaretha ook gezegd kunnen hebben-

.

Zij worden meegenomen uit Jeruzalem en afgeleverd in Babel.

Met hen komt ook een deel van het allerheiligste tempelgerei aan in Babel.

In de tempel van Marduk.

Ze weten niet wat ze zien:

het kostbare en heilige, gouden tempelgerei in een heidense tempel.

Waarom doet God niets?

In deze wereldstad Babel speelt Israëls God geen enkele rol meer.

Daniel en zijn vrienden zijn bewust meegenomen naar Babel.

Ze worden opgeleid om bestuurders in dit wereldrijk te worden.

Ze leren de taal, ze leren zich bewegen in die cultuur en aan het hof.

Hun kleding is Babylonisch. Ook hun haardracht.

En ze leren alles over de wetten en de godsdiensten in Babylon.

Ze leren de Babylonische overleveringen

Kortom ze zijn in een heel andere samenleving terechtgekomen.

Die wil hen maar al te graag wil inzetten op een hoge positie in het rijk.

De wereld ligt voor hun open.

Maar het is een totaal andere wereld, met totaal andere wetten, gewoonten, normen en waarden.

De Heere speelt hier geen rol.

Ze moeten flink gedesoriënteerd geweest zijn. `

Ineens stelt alles wat ze tot dan toe geleerd hadden, helemaal niets meer voor.

Wilden ze daar toekomst hebben, dan konden ze maar beter zorgen dat ze vroeger zo snel mogelijk vergeten om verder te kunnen in een helemaal nieuw leven.

Herken je dit?

*Praat zometeen eens de de oudste generatie in ons midden,
met de generatie daarna, en zelf ook als jongste generatie.*

*Praat eens met elkaar over hoe het vroeger was, wat er sindsdien
veranderd is en hoe het nu is.*

Zijn wij ook gedesoriënteerd geraakt in deze nieuwe werkelijkheid?

2. Heroriëntatie

We zagen al dat Mian Zomer, het achterkleinkind van Margreet, zich afvroeg wat ze haar zonen voor de toekomst zou gaan meegeven?

Wat deed Daniel toen hij in een heel andere cultuur terechtkwam?

Paste hij zich helemaal aan?

Nou, grotendeels wel; ik denk dat hij niet van de andere Babylonische jongemannen te onderscheiden was door zijn Joodse uiterlijk:

de peot, het keppeltje, de tsietsiet of de tefillim (resp. de krullen bij de slaap, het kleine petje, de kwasten aan het gebedskleed en de gebedsdoosjes), waren voor hem niet meer kenmerkend.

Hij liet zich kleden in Babylonische kleren.

Hij droeg Babylonische haarmode en liet z'n baard ook op Babylonische wijze verzorgen.

Hij sprak de Babylonische taal en de leerde Babylonische mythen, overleveringen en wetten.

Hij zal ook de Babylonische manieren hebben aangeleerd:

hoe gedraag je je in Babel aan het koninklijke hof.

Kortom, als je hem zo zag, herkende je in hem de Judese prins van vroeger niet meer.

Taal, kleding, haardracht, culturele overleveringen, de etiquette van het paleis, hij gaat er helemaal in mee, samen met z'n vrienden.

Ze laten zich zelfs andere namen geven.

Namen die in niets meer doen denken aan de Joodse cultuur; en in niets meer aan God.

Ze laten het allemaal toe.

Maar dan trekt Daniel ineens de grens.

Als het om het eten gaat, wil hij absoluut kosjer eten.

Waarom trekt hij dáár de grens?

Je zou verwachten dat hij z'n Joodse uiterlijk zou willen behouden;

Maar hij trekt de grens bij wat hij eet.

Je zou ook kunnen zeggen bij zijn innerlijk.

Maar wat hij eet, dat kan bijna niemand zien.

Kennelijk voelde Daniel bij de reinheidswetten van Israël het meest zijn Joodse identiteit. Dat kunnen wij ons bijna niet voorstellen.

Ik denk ook omdat Daniel Bar Mitswa was.

Hij grijpt terug op de Tora en de wet van God.

Zijn etensgewoonten herinnerden hem er aan wie hij echt is.

Een Joodse prins uit Gods volk in Babel

Anderen zagen hem misschien als een veelbelovende aanstormende jonge Babylonische bestuurder.

Hij zag zichzelf als een kind uit Gods volk.

En zo oriënteert hij zich in een heel andere cultuur.

Het is alsof hij een zakje met aarde uit Judea meegenomen heeft en daarin opnieuw wortel schiet midden in Babylon.

Nederland

Er zit een groot verschil tussen de Nederlandse cultuur van 50 jaar geleden en die van nu.

Je zou het kunnen vergelijken met het verschil tussen Jeruzalem en Babel.

Het is alsof we inmiddels in een ander land leven.

Het verschil is echt groot.

Hoe oriënteert onze jongste generatie zich nu in onze cultuur?

Hebben zij van hun ouders en van de kerk als het ware ook een zakje grond meegekregen waarin ze in deze tijd hun wortels kunnen laten groeien.

Hoe bepalen zij voor zichzelf de grenzen? Hoe de richting?

Wanneer hou je op christen te zijn in deze moderne cultuur?

Hoe blijf je het?

Misschien kan de oudere generatie daar meer over vertellen.

Hoe hebben zij zich geheroriënteerd in het Nederlands van nu?

Als het gaat om hun christelijk geloof dan hè?

En vergelijk dat dan eens met de manier waarop je zelf (de jongere generatie) christen probeert te zijn.

3. Wie (waar) zijn je vrienden?

Of Mian Zomer, de achterkleindochter van Margaretha met haar vrienden over geloven heeft kunnen spreken, vertelt het verhaal niet.

Aan het verhaal van haar vader Henk Zomer te zien, viel de gereformeerde wereld in zijn tijd in kleine stukjes uit elkaar. Over de ooit gemeenschappelijke waarden en normen ontstonden tijdens zijn leven allerlei verschillen van inzicht. De kerkgemeenschap waar hij bij hoorde was een bonte gemeenschap van individuen geworden. Waar veel mensen er zo hun eigen ideeën op nahielden. Of ze in het zoeken van die nieuwe koers elkaar ook konden helpen, wordt niet duidelijk uit het verhaal. Ook niet of ze het geprobeerd hebben. Het lijkt soms van niet.

Daniel was gelukkig niet alleen,
hij ging samen met drie vrienden naar Babel.
In die nieuwe cultuur kon hij zich samen met hen heroriënteren.
En van daaruit zijn geloof vorm geven?
Vrienden waren belangrijk,
zeker nu hij niet meer bij zijn familie terecht kon.
De grootste verrassing was,
dat hij in die cultuur van Babel vrienden bleek te hebben.
Die ontmoette hij zodra hij probeerde zijn geloof in de God van Israël, vorm te geven in Babel.
Je zou kunnen zeggen:
zodra Daniël stappen richting van God zette,
zette God stappen naar Hem toen.
Hij krijgt -tot zijn verrassing- hulp aan het Babylonische hof.

*De vraag die de afgelopen maanden steeds meer in me opkomt. is:
Hebben we, geleidelijk onderweg in een heel andere cultuur,
als familie en vrienden wel genoeg met elkaar gepraat?*

*Ook om ons heen gekeken en naar vrienden gezocht.
Of zijn we als leden van een gemeente,
veel te vaak alleen onderweg in een inmiddels vreemde cultuur.
Daarmee bedoel ik: zoeken we vooral voor onszelf naar antwoorden
over hoe als christen te leven in deze tijd en in deze cultuur?*

4. Koersaanwijzingen

Mian Zomer leek alleen onderweg te zijn.
Ze had van vroeger een levensvisie meegekregen,
maar zoals haar ouders al gingen twifelen aan het praktische nut
daarvan,
kon zij helemaal niets meer met die aanwijzingen beginnen!

Toch denk ik, dat als zij er naar gezocht had,
er best aanwijzingen geweest zouden kunnen zijn.
Want ik geloof niet dat God ons zomaar loslaat.
Die overtuiging haal ik ook uit het verhaal van Daniel en z'n vrienden.
In die heel vreemde cultuur, proberen zij zich aan de Heer vast te
houden.
En dan houdt de Heer hén vast.
Net zoals Jozef in die vreemde Egyptische cultuur,
nu ook hen in die volkomen vreemde Babylonische cultuur.
Als je deze geschiedenis nauwkeurig leest,
dan is dit maar niet het verhaal van de ondergang van het volk Israël.
Een verhaal van verlies.
Ja, hun deportatie was een straf, en toch óók een beproeving:
Gelovige joden, zoals Daniel en zijn vrienden, worden bewust door
God in deze situatie gebracht, zoals ooit het volk in de woestijn.
God had ze in de macht van Babel gegeven, samen met het tempel
gerei (2);
God zorgde voor Daniel en z'n vrienden toen zij zochten naar een
manier om de Heer in Babel te kunnen blijven dienen (9);
en God is het ook die de opleiding in die vreemde cultuur tot een
groot succes maakt. (17).

Het vreemde is dat God er zelfs voor zorgt dat deze van oorsprong Joodse jongens, die eigenlijk in maar weinig meer als Joodse jongeren te herkennen zijn, de meest begaafde Babylonische geleerden werden die er op dat moment in die cultuur te vinden waren.

Laat dat eens op je inwerken: God is niet alleen de god van Israël, God bestuurt de hele wereld, ook Babel!

Wat betekent dat voor ons?

Dat God niet alleen God in de christelijke wereld is.

De cultuur van ons land is in 50 jaar tijd enorm veranderd.

Van een bijna als vanzelfsprekend christelijk land,

is het nu een van de meest seculiere landen in de wereld geworden.

Hoe kunnen we nog christen zijn in deze cultuur?

Ik hoor nog al eens dat we willen terugkeren naar vroeger.

Terug naar dat vanzelfsprekend christelijke.

Er moet een grote opwekking komen.

Maar misschien is dat niet Gods bedoeling.

Misschien brengt God ons, net als Daniel in zijn vrienden, in een situatie waarin we nu ons christelijke geloof in deze cultuur moeten zien vorm te geven.

En duwt de Heer ons zo ook naar elkaar toe.

Alleen zijn we immers klein en kwetsbaar

Samen onderweg te zijn, samen te zoeken

en vooral ook in deze situatie hulp van God zoeken en hulp van God verwachten.

Ik denk dat God ons net zoals Daniel en zijn vrienden wil laten schitteren als sterren in de donker (contrast).

Niet net zoals vroeger, maar op een manier die de mensen in deze tijd raakt.

God laat ons ook *nu* niet los, daarvan ben ik overtuigd.

Nog eens: wat is voor ons de grens in deze cultuur?

Hoe kunnen we vrienden van elkaar zijn die elkaar helpen, bij het ons oriënteren in dit inmiddels voor ons vaak zo vreemde land?

En dan de belangrijke en boeiende vraag:

hoe kunnen we in deze tijd en in deze cultuur christen zijn?

En toch herkenbare medeburgers.
 Welke koersaanwijzingen geeft God ons?
 En welke stappen zetten wij in vertrouwen op God?
 En hebben we er ervaring mee dat God op onze stappen reageert?

God is immers nog steeds de Heer van heel de wereld.
 Ook van seculier Nederland!

Amen

© Wieb Dijksterhuis, 14.9.'25

